

The Hebrew University of Jerusalem

Syllabus

THE GREAT ALIYAH - 13141

Last update 28-09-2014

HU Credits: 4

Degree/Cycle: 1st degree (Bachelor)

Responsible Department: Jewish History and Contemporary Jewry

Academic year: 2

Semester: Yearly

Teaching Languages: Hebrew

Campus: Mt. Scopus

Course/Module Coordinator: Anat Helman

Coordinator Email: anathelman85@gmail.com

Coordinator Office Hours: Tuesdays 17:00-18:00

Teaching Staff:

Dr. Anat Helman

Course/Module description:

Discussion of demographic, economic, geographic, political, social and cultural aspects of the mass immigration to Israel after the founding of the state. Analysis of secondary and primary sources, and methodological training.

Course/Module aims:

Acquiring (1) historical knowledge about the "great aliyah", (2) understanding of its historiography, and (3) methodological skills.

Learning outcomes - On successful completion of this module, students should be able to:

Define the main characteristics of the great aliyah and appraise its complexity. Criticize the academic studies published on this topic. Break down the process of writing and execute it in an orderly manner.

Attendance requirements(%):

100

Teaching arrangement and method of instruction: The seminar is conducted as a round-table discussion, in which all students present their conclusions of the weekly reading portion, as well as the weekly methodological exercise. At the end of the year a short final paper is submitted, centering the analysis of a primary source.

Course/Module Content:

State policy
Holocaust survivors
Immigration from Iraq
Immigration from Yemen
Settlement
Social gaps
Ethnic images
Absorption in the kibbutzim
Health
Education
Local leadership
Integration?
Missing home
Analysis of primary sources

Required Reading:

Esther Meir-Glitzenstein, "Operation Magic Carpet: Constructing the Myth of the Magical Immigration of Yemenite Jews to Israel", *Israel Studies* 16/3 (2011), 149-173.

Yaron Tsur, "The Brief Career of Prosper Cohen: A Sectorial Analysis of the North African Jewish Leadership in the Early Years of Israeli Statehood", *Sephardic Jewry and Mizrahi Jews*, Peter Y. Medding (ed.), (Oxford, 2007), 66-99.

Marcos Silber "'Immigrants from Poland Want to Go Back': The politics of Return Migration and Nation Building in 1950s Israel", *Journal of Israeli History* 27/2 (2008), 201-219.

משה ליסק, "המהפכה הדמוגרפית-חברתית בשנות החמישים: קליטת העלייה הגדולה", עצמאות: 50 השנים הראשונות, אניטה שפירא (עורכת), (ירושלים, תשנ"ח), 13-55.

דבורה הכהן, "מדיניות העלייה בעשור הראשון למדינה: הניסיונות להגבלת העלייה וגורלם", קיבוץ גלויות: עלייה לישראל – מיתוס ומציאות, דבורה הכהן (עורכת), (ירושלים, תשנ"ח), 285-316.
חנה יבלונקה, "קליטת ניצולי השואה במדינת ישראל – היבטים חדשים", עיונים בתקומת ישראל 7 (1997), 285-299.

אסתר מאיר-גליצנשטיין, "חידת העלייה הגדולה מעיראק: גורמים, נסיבות ותוצאות", פעמים 71 (תשנ"ז), 25-54.

יוסף גולדשטיין, "העלייה הגדולה והכפרים הפלשתינים: דינאמיקה של התיישבות, 1951-1948". סוגיות חברתיות בישראל, 12 (תשע"א), 32-61.

דבורה הכהן, "היישוב הוותיק מול העולים: רשויות מקומיות מול מעברות", בין עולים לוותיקים: ישראל בעלייה הגדולה, 1953-1948, דליה עפר (עורכת), (ירושלים, תשנ"ו), 98-116.

דבורה הכהן, "פיזור אוכלוסין ו'מיזוג גלויות' – הניסיון של מושבי העולים", מדינה בדרך: החברה הישראלית בעשורים הראשונים, אניטה שפירא (עורכת), (ירושלים, תשס"א), 109-120.
אבי פיקר, "רכבת מקזבלנקה למושב או לאזור פיתוח: קליטת העולים מצפון אפריקה ואכלוס הפריפריה בישראל בשנים 1954-1956", חברה וכלכלה בישראל: מבט היסטורי ועכשווי, כרך ב', אבי בראלי, דניאל גוטוויין, טוביה פרילינג (עורכים), (ירושלים, תשס"ה), 581-614.

משה ליסק, "ארץ ישראל הראשונה ו'ארץ ישראל השנייה': תהליכים מואצים של קיטוב חברתי-תרבותי בשנות החמישים", בין עולים לוותיקים: ישראל בעלייה הגדולה, 1953-1948, דליה עפר (עורכת), (ירושלים, תשנ"ו), 1-19.

אבי פיקאר, "יחסו של עיתון הארץ לעלייתם של יהודי צפון אפריקה", ישראל 10 (2006), 117-143.
ירון צור, "הבעיה העדתית בדיוני הנהלת הסוכנות בשלהי תקופת העלייה ההמונית", ישראל 2 (2002), 81-106.

אורית רוזין, "נשיות ובניין אומה בסרטי הסברה ישראלים משנות החמישים: דיוקן של עולות מארצות האסלאם", פנים וכיוונים במדעי היהדות, תמר סוברן (עורכת), (תל אביב, תשע"ב), רסה-רצט.
רחל כהן-פרידהיים, "הקיבוצים לא רצו לקלוט עולים מארצות האסלאם – היה או לא היה?", עיונים בתקומת ישראל 21 (2011), 1-22.

שחלב סטולר-ליס ושפרה שוורץ, "נלחמות בבערות ובהרגלים נחשלים: תפיסות ופרקטיקות של אחיות ורופאים כלפי עולים בעלייה הגדולה של שנות החמישים", ישראל 6 (2004), 31-62.
צבי צמרת, "ועדת פרומקין – ועדת חקירה ממשלתית בנושא חינוך ילדי העולים בשנות המדינה הראשונות", עיונים בתקומת ישראל 1 (1991), 405-439.

אסתר מאיר גליצנשטיין, "עולי עיראק והממסד הישראלי בראשית שנות החמישים: המאבק להשתלבות", עידן הציונות, אניטה שפירא, יהודה ריינהרץ ויעקב הריס (עורכים), (ירושלים, 2000),

295-271.

אלז'ביטה קוסבסקה, "תסביך אשת לוט' של העלייה הפולנית - להביט לאחור למורשת ארץ המוצא: העיתונות בפולנית בעשור הראשון וקרב השפה שדעך", כיוונים חדשים 22 (2010), 192-207.
ויואן חפיק-דיקמי, "השיבה להודו - ירידת העולים מהודו בשנות החמישים", ישראלים 1 (2007), 57-98.

* מקורות ראשוניים:

"שידור ראש הממשלה ליום העצמאות, מוצ"ש ה' אייר תשי" (22.4.1950)", לוח הארץ לשנת תשי"א, 269-265.

רבקה ספיר, "קורת גג", מגמות ג, 1 (תשרי תשי"ב), 8-36.

יעקב מימון, "מורים מתנדבים במעברות", מגמות ד, 1 (חשון תשי"ג), 27-36.

שקד, "הרהורים על קליטת העלייה", שלוחות יוצאי תימן, 14/9/50, 7.

מאיר לוי, "האמנם 'שוק שפחות'?", שלוחות יוצאי תימן, 13/7/52, 7.

זכריה ניסים, "דרכי בארץ", שבטים: קובץ סיפורים ורשימות של עולים חדשים, עורכת: ברכה חבס (תל אביב, תשי"ג), 22-40.

כרזת בחירות מטעם מפלגת "חירות", 1951: אוסף כתבי היד של הספרייה הלאומית, 7-V2158.

פקודת יום מאת הרמטכ"ל; נתן אלתרמן, "על החייל אלבז", במחנה, 18.3.1954, 3.

Additional Reading Material:

דליה עפר (עורכת), בין עולים לוותיקים: ישראל בעלייה הגדולה, 1948-1953 (ירושלים, 1996).
שלמה בר-גיל / עדה שיין, וישבתם בטח: ניצולי השואה בהתיישבות העובדת, 1945-1955 (ירושלים, 2010).

דוד הורוביץ ומשה ליסק, מצוקות באוטופיה: ישראל-חברה בעומס יתר (תל אביב, 1990).

דבורה הכהן, עולים בסערה (ירושלים, 1994).

דבורה הכהן (עורכת), קיבוץ גלויות: עלייה לארץ ישראל - מיתוס ומציאות (ירושלים, 1997).

מרדכי נאור (עורך), עולים ומעברות, 1948-1952 (ירושלים, 1986).

משה ליסק, העלייה הגדולה בשנות החמישים: כישלוננו של כור ההיתוך (ירושלים, 1999).

אסתר מאיר-גליצנשטיין, בין בגדאד לרמת גן: יוצאי עיראק בישראל (ירושלים, 2009).

אסתר מאיר-גליצנשטיין, יציאת יהודי תימן: מבצע כושל ומיתוס מכונן (תל אביב, 2012).

אורית רוזין, חובת האהבה הקשה (תל אביב, 2008).

אניטה שפירא (עורכת), מדינה בדרך: החברה הישראלית בעשורים הראשונים (ירושלים, 2001).

יעל אנוך, "עלייה וקליטה: ניתוח סוציולוגי", ישראל בעשור הראשון, כרך 1 (רמת אביב, 2001), 65-128.

דן גלעדי, "מצנע לצמיחה כלכלית", ישראל בעשור הראשון, כרך 3 (רמת אביב, 2002), 5-84.

דן גלעדי ומשה שוורץ, "ההתיישבות החקלאית", ישראל בעשור הראשון, כרך 2 (רמת אביב, 2001), 5-75.

אלן דאוטי, "הקמת מדינה ובניין אומה", ישראל בעשור הראשון, כרך 1 (רמת אביב, 2001), 5-64.

צבי צמרת, ימי כור ההיתוך: ועדת חקירה על חינוך ילדי העולים (1950), (שדה בוקר, 1993).

צבי צמרת וחנה יבלונקה (עורכים), העשור הראשון: תש"ח-תשי"ח (ירושלים, 1997).

S. Ilan Troen and Noah Lucas (eds.), *Israel: The First Decade of Independence* (NY, 1995).

Laurence J. Silberstein (ed.), *New Perspectives on Israeli History: The Early Years of the State* (New York, 1991).

Course/Module evaluation:

End of year written/oral examination 0 %

Presentation 0 %

Participation in Tutorials 0 %

Project work 80 %

Assignments 0 %

Reports 0 %

Research project 0 %

Quizzes 0 %

Other 20 %

Additional information:

Meeting during office hours should be pre-scheduled by email:
anathelman85@gmail.com